Christi non est proprie loquendo caussa meritoria resurrectionis nostræ, sed est caussa efficiens & exemplaris: Ergo Christus non meruit justificationem nostram, nec per consequens omnes effectus nostræ prædestinationis.

Respondeo, concedo Antecedente, negando Consequentiam; nostra enim justificatio morti Christi ut caussæ meritoria attribuitur: quando vero Apostolus ait quod Christus *resurrexit propter justificationem nostram*, solum vult resurrectionem Christi esse caussam exemplarem nostræ justificationis, ut docet D. Thomas super hunc locum Apostoli lect. 3. his verbis: *Mors Christi fuit nobis salutaris, non solum per modum meriti, sed etiam per modum alicujus efficientis: cum enim humanitas Christi esset quodammodo instrumentum divinitatis ejus, ut Damascenus dicit, omnes passiones & actiones humanitatis Christi fuerunt nobis salutiferæ, utpote ex virtute divinitatis provenientes: sed quia effectus habet aliqualiter similitudinem caussæ, mortem Christi qua extinctis est in eo mortalis vita dicit esse caussam extinctionis peccatorum nostrorum; resurrectionem autem ejus qua rediit ad novam vitam gloriæ, dicit esse caussam justificationis nostræ, per quam redimus ad novitatem justitiæ.* Et in hac parte q. 56. art. 1. ad 4. sic habet: *Secundum rationem efficientis quæ dependet ex virtute divina, tam mors Christi, quam etiam resurrectio, est caussa tam destructionis mortis, quam reparationis vitæ. Sed secundum rationem exemplaritatis, mors Christi per quam recessit a vita mortali, est caussa destructionis mortis nostræ: resurrectio vero ejus, per quam inchoavit vitam immortalem, est caussa reparationis vitæ nostræ: passio vero Christi est insuper caussa meritoria.*

194 Objicies tertio: Incarnatio Christi fuit primus & potissimus nostræ prædestinationis effectus: Sed Christus suam Incarnationem non meruit, cum principium meriti non cadat sub merito, ut supra disput. 7. art. 2. & 3. ostensum est: Ergo Christus non meruit omnes nostræ prædestinationis effectus. Major probatur: Omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit, fuit a Deo ex intentione hujus finis paratum, & consequenter est nostræ prædestinationis effectus: Sed Incarnatio Christi cum effectu ad finem prædestinationis nostræ maxime conducit: Ergo fuit a Deo ex hoc fine præparata, & consequenter fuit nostræ prædestinationis effectus.

195 Respondeo, negando Majorem, ad cujus probationem, distinguo Majorem: Omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit fuit a Deo ex intentione hujus finis paratum, si conducat ad illum ut medium ad finem, concedo Majorem: si ad illum conducat ut caussa, nego Majorem: licet autem Incarnatio Christi, ejusque merita efficaciter ad salutem electorum conducant, non tamen conducunt ut media, sed ut caussæ illius, ac finis beatitudinis nostræ, cum Incarnatio & merita Christi nobiliora sint ac Deo propinquiora, quam salus hominum, ut hisp. 5. art. 1. §. 3. fuse declaravimus, unde non præparantur a Deo ex intentione & amore illius, nec per consequens sunt nostræ prædestinationis effectus.

196 Explicatur, & magis illustratur hæc solutio: Non omne efficaciter conducens ad aliud, debet illius amorem supponere; & ex illius intentione imperari, sed tantum quod ut medium assumitur; cum enim medium ratione finis ametur, sicut conclusio ratione præmissarum cognoscitur, debet ut efficaciter eligatur, amorem efficacem finis supponere; & imperari ex illius efficaci intentione, sicut conclusio, quia ratione principiorum cognoscitur, ut certo agnoscatur, debet certam principiorum cognitionem supponere, & ut evidens sit conclusionis cognitio, præsupponi debet evidens principiorum notitia: caussa vero etsi in ordine ad effectum ametur, non tamen ratione effectus amatur, & ideo illius amorem non supponit, sed infert: unde cum Incarnatio non ordinetur ut medium ad salutem electorum, sed sit illius caussa & finis, juxta illud Apostoli 1. ad Cor. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei*, ex illius intentione non fuit a Deo imperata, licet ad salutem hominum, ut ad finem *cui* ordinata fuerit, ut loco citato exposuimus.

197 Objicies quarto: Fides & spes sunt nostræ prædestinationis effectus. Sed Christus nec fidem nec spem nobis meruit: Ergo non meruit nobis omnes prædestinationis effectus. Major est certa, Minor probatur. Christus solum venit in mundum, ut ea recuperaret & mereretur, quæ primus parens peccando sibi & nobis amisit: Sed primus parens peccando non amisit fidem, nec spem, cum istæ virtutes non amittantur nisi per actus infidelitatis, & desperationis, quos Adamus peccando non elicuit: Ergo meritum Christi non se extendit ad motus fidei & spei, nec ad auxilia ad illos actus eliciendos necessaria.

198 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem respondet Vasquez disp. 77. cap. 4. quod Adamus quando peccavit, revera amisit fidem, sicut Eva, quia eodem modo credidit dictum serpentis verum esse, videlicet: *Nequaquam moriemini, & eritis sicut Dii*: Nec obstat (inquit) quod Apostolus 1. ad Timoth. 2. dicat: *Vir non est seductus, mulier autem seducta in prævaricatione fuit*: Hoc enim solum denotat, quod vir non est seductus primus, sed secundus, ut plures ex SS. Patribus exponunt. Vel, ut alii volunt, his verbis tantum significatur, virum non fuisse seductum a serpente, sicut mulier, sed ab ipsa muliere. Idem docet Pererius in commentariis super Genesim, ad illa verba: *Dedique viro suo, & comedit.*

Melius tamen respondetur, quod licet Adamus non amiserit suam fidem peccando, nobis tamen eam amisit, sicut & reliqua dona gratiæ, quæ in nos transfundisset, si non peccasset, atque adeo ad recuperandum ista omnia venit Christus, merendo nobis fidem ac spem, & reliquas dispositiones ad gratiam. Unde in Concilio Arausic. II. can. 25. dicitur: *Per peccatum primi parentis ita fuisse attenuatum liberum arbitrium hominis, ut nec possit in Deum credere, nec sperare.* Ex quibus verbis aperte colligitur, Adamum peccando nobis fidem & spem amisisse. Et in hoc sensu intelligendus est S. Prosper, dum resp. 1. ad excerpta Genuensium probat contra Semipelagianos, fidem in posteris Adæ periisse, nec nisi ex dono Dei per gratiam Christi, posse recuperari; quia Adam peccando perdidit fidem, & quidquid perdidit, posteri ejus in ipso perdiderunt: *Quomodo enim* (inquit) *fides in Adam perdita, in quocumque filiorum ejus inveniretur, nisi eam Spiritus Sanctus, qui in omnibus operatur, infunderet.* His enim verbis solum declarare intendit, quod Adam peccando amisit fidem pro nobis, & contraxit tunc debitum carendi illa, non quidem in propria persona, cum infidelitatis peccatum non commiserit, sed in omnibus suis posteris. Eodem modo intelligendi sunt alii SS. Patres, quos Vasquez & Pererius pro sua sententia adducunt. Cum vero Leo Papa quod *Adam exutus fuit fidei vestimento*, recte intelligi potest quod exutus fuit caritate, quæ cum sit forma fidei, veluti vestimentum ejus dici potest. Alii vero qui dicunt, Adamum peccando fuisse infidelem, non loquuntur de infidelitate quæ contingit ex amissione fidei virtutis Theologicæ, sed de infidelitate quæ opponitur fidelitati quam tenemur servare Deo in observatione mandatorum; qua ratione omnis transgrediens præcepta divina dicitur infidelis, quia non servat fidelitatem, licet non amittat virtutem Theologicam fidei, & e contra omnis observans mandata, dicitur *fidelis servus*, Matth. 24. & 25.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis inferes, Christi meritum se extendere non solum ad omnia bona supernaturalia, quæ conferuntur hominibus qui post ipsum nati sunt, sed etiam quæ collata sunt antiquis Patribus, aliisque omnibus qui ab origine mundi fuerunt post lapsum primi parentis: Nam ut supra dicebamus, gratia & alia dona supernaturalia fuerunt in Christo tamquam in universali principio: Sed virtus primi principii alicujus generis universaliter ad omnes effectus illius se extendit, sicut virtus Solis, qui est caussa universalis generationis, ad omnes rerum inferiorum generationes: Ergo virtus meritoria Christi extenditur ad omnia dona supernaturalia quæ conferuntur, vel collata sunt hominibus, a lapsu primi parentis, sive in lege naturæ, sive in lege scripta. Unde ad Hebræos 9. Christus dicitur mortuus *in redemptionem earum prævaricationum quæ erant sub priori testamento*. Et ad Roman. 3. Apostolus ait: *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum*. Item Apocal. 11. Christus dicitur *Agnus occisus ab origine mundi*, eo quod pretio suæ mortis futuræ, gratia collata sit omnibus, quicumque illam receperunt ab origine mundi. Denique Actorum 4. Princeps Apostolorum ait: *Non est aliud nomen datum sub cælo, in quo oporteat nos salvos fieri, &c.*

Dices: Meritum, cum sit caussa præmii, & via ad illud, debet prius existere: Sed meritum Christi non prius extitit, quam gratia antiquorum Patrum, cum hæc ante Incarnationem, & Christi adventum, ipsis collata fuerit: Ergo meritum Christi ad illam non potuit se extendere.

Respondeo non requiri necessario quod meritum prius existat in executione ante præmium; sed sufficere quod existat in præscientia præmiantis: Ratio est, quia meritum non est caussa physica, sed moralis: ut autem caussa moralis moveat, sufficit quod sit in præscientia & intentione agentis: unde ut Christus dicatur caussa meritoria gratiæ collatæ antiquis Patribus, sufficit quod Deus ab æterno ejus merita in tempore futura præviderit, & eorum intuitu motus & excitatus fuerit ad conferendam gratiam Patribus antiquis, & aliis, qui ante Incarnationem & Christi adventum justificati sunt.

Quærunt hic aliqui, an Christus etiam meruerit gratiam collatam Angelis & primis parentibus in statu innocentiæ? Sed de hoc fuse egimus supra disput. 14. art. 4. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus.

DISPUTATIO XXII.

De servitute, oratione, & Sacerdotio Christi,

Ad quæst. 10. & duas sequentes.

POstquam D. Thomas egit de pertinentibus ad virtutem Christi, quantum ad operationem & meritum ejus, disserit de his quæ Christo conveniunt per comparationem ad Patrem, & primo de subjectione illius ad Patrem: secundo de ejus oratione: tertio de ipsius sacerdotio, de quibus etiam in hac disputatione agendum est. Sed quia Christus non fuit tantum Sacerdos, sed etiam Rex, non solum de sacerdotio Christi, sed etiam de regia ejusdem potestate & dignitate breviter disseremus.

ARTICULUS I.

An Christus ut homo, sit vere & proprie servus Dei.

1 NEgant Vasquez; Becanus, Hurtado, Martinonus, & alii ex Recentioribus; affirmant vero Thomistæ cum Sancto Doctore, locis infra referendis, & ex Patribus Societatis Suarez, Valentia, Ragusa, & alii. Pro resolutione Diligenter observandum est, duplicem esse servitutem, aliam naturalem, aliam legalem. Naturalis ea est quæ in natura fundatur, qua aliquis ratione productionis, v. g. est inferior alteri & ei subjectus, tenteturque illi obsequi ac obedire. & hoc genere servitutis filius est subjectus patri, & quælibet creatura Deo, quia ratione creationis est sub dominio Dei, & Deus potest facere in illa, de illa, & per illam, quidquid voluerit; & sic talis creatura sit rationalis, tenetur Deo subjici, præceptis ejus parere, ipsumque tamquam supremum dominum colere, & revereri: unde Angeli & primi parentes in statu innocentiæ fuerunt servi Dei hoc genere servitutis. Servitus legalis ex Augustino 16. de civit. cap. 9. est illa quæ non a natura, sed a lege introducta est, & hæc est pœnalis quædam conditio eorum qui aut bello capti, aut venditi, subjiciuntur dominio alterius, juxta illud 2. Petri 2. *A quo enim quis superatus est, hujus & servus est*: Et hac ratione is qui peccat dicitur servus peccati & diaboli, quia ab eo superatus est, venumdatus sub peccato, ut loquitur Apostolus.

2 Notandum est insuper, inter hæc duo genera servitutis, hoc præcipue interesse discrimen, quod ille qui est servus servitute legali, ita est sub alterius dominio, ut cum eo, neque in bonis, neque in honore, neque in fede communicet; unde Aristoteles 1. Politic. cap. 3. dicit servum esse illum *qui non est gratia sui, sed alterius*. Servitus vero naturalis non excludit jus ad communicandum in bonis & honoribus, ut patet in filio, qui licet sit servus naturalis patris, habet tamen jus ad communicandum cum illo in bonis & honoribus. Sancti etiam, licet vere & proprie sint servi Dei (& hoc nomine se insigniri gloriatur D. Paulus, pluries repetens in suis Epistolis, *Paulus servus Jesu Christi*) quia tamen sunt filii Dei per gratiam, cum eo in bonis communicant, juxta illud Apostoli ad Roman. 8. *Si filii, & hæredes*. His præmissis, facilis erit resolutio difficultatis propositæ.

§. I.

Triplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

3 DIco primo: Christus ut homo, non est, nec dici potest servus Dei, servitute legali.

Hæc conclusio ex fundamentis jam statutis manifeste colligitur; nam ut diximus in secundo notabili, qui est servus servitute legali, ita sub alterius dominio constitutus, ut cum eo neque in bonis, neque in honoribus, neque in fede communicet: Sed Christus ut homo, ratione unionis hypostaticæ, communicat in bonis cum Patre, cum ratione illius habeat jus ad gratiam & gloriam, ac alia dona supernaturalia. Communicat etiam cum illo in honoribus & dignitatibus: nam humanitas Christi, propter conjunctionem cum Deo, eodem cultu adoratur ac Deus; & sicut mulier matrimonio Regi conjuncta, Regina appellatur; ita humanitas Christi hypostatice Deo unita, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, dicitur & est Regina & Domina, juxta illud Psalm. 44. *Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato*. Item Christus ut homo, in fede cum Patre communicat, cum ad dexteram ejus in cælis sedeat: Ergo nec est nec dici debet servus Dei, servitute legali.

Dico secundo, Christum ut hominem esse vere & proprie servum Dei, servitute naturali.

4 Probatur primo ex Scriptura, in qua Christus vocatur sæpius servus Dei. Isaiæ 42. *Ecce servus meus, suscipiam eum, &c.* Et cap. 53. *In scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos*. Zachar. 3. *Adducam servum meum orientem*. Idipsum in novo testamento traditur Matth. 12. ubi Evangelista locum ex Isaia adductum interpretatur de Christo. Et cap. 12. Christus alloquens Patrem sic ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ*. Ubi nomine *cæli & terræ*, omne quod factum est a Deo, & ipsum Christum, in quantum hominem, comprehendi. docet Athanasius lib. 3. contra Arianos: At non est cur in metaphorico sensu illa testimonia accipiantur, ut Vasquez contendit: tum quia ex sensu rigoroso nullum sequitur absurdum, ut constabit ex infra dicendis: tum etiam quia Ecclesiæ Patres mox referendi, a quibus legitimus Scripturæ sensus hauriendus est, illa in rigore acceperunt: Ergo Christus, in quantum homo, vere & proprie est servus Dei, servitute naturali.

Probatur secundo ex SS. Patribus, Christo ut homini propriam servitutem tribuentibus. Ita Athanasius serm. 3. contra Arianos, ubi voces facti, conditi, servi, & filii referens, sic habet: *Omnes istiusmodi voces, ratione humanitatis, bene & proprie competunt*. Chrysostomus ad Philipp. 2. homil. 7. de Christo loquens, sic ait: *Sicut in forma Dei perfectus est Deus: ita in forma servi, perfectus est servus*. In eadem sententia est Cyrillus lib. 2. thesauri cap. 15. Hilarius lib. 11. de Trinit. Hieronymus ad illa verba Isaiæ 42. *Ecce servus meus*. Ambrosius epist. 47. ac demum Augustinus Epist. 178. prope finem, ubi sic habet: *In qua infirmitate humanitatis, non solum subditum, sed etiam servum, evidentissime confitetur*. At horum Patrum testimonia in sensu methaphorico accipi, non permittunt illa verba, *bene & proprie*, quibus Athanasius utitur, nec ista, *perfectus servus*, quæ Chrysostomus usurpat; nec adverbium, *evidentissime* quo usus est Augustinus: Ergo juxta Ecclesiæ Patres, Christus ut homo est servus Dei servitute vera & propria, non quidem legali, sed naturali.

Probatur tertio ex D. Thoma, qui variis in locis aperte docet nostram sententiam: nam hic quæst. 20. artic. 1. ad 2. sic ait: *Quamvis non proprie dicatur quod natura sit domina, vel servus, potest tamen proprie dici, quod qualibet hypostasis vel persona sit domina, vel servus, secundum hanc vel illam naturam, & secundum hoc nihil prohibet Christum dici Patri subjectum, vel servum, secundum naturam humanam*. Ubi S. Doctor eodem modo loquitur de servitute, ac de ratione creaturæ in Christo; & docet quod utraque convenit illi, non simpliciter, sed cum addito, scilicet ratione naturæ assumptæ. Et infra quæst. 23. art. 4. cum sibi tertio loco hoc argumentum objecisset: *Christus, secundum quod homo est servus: sed dignius est esse filium adoptivum, quam servum: Ergo multo magis Christus, secundum quod homo, est filius adoptivus*. Respondet: *Ad tertium dicendum quod esse creatura, & etiam servitus, vel subjectio ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam; quod non potest dici de filiatione, & ideo non est similis ratio*. Quibus verbis hanc differentiam inter servitutem & adoptionem constituit, quod quia servitus respicit naturam, potest optime dici de Christo, ratione humanitatis assumptæ; e contra vero, quia filiatio non respicit naturam, sed personam, adoptio non potest attribui Christo, nec ille potest dici filius adoptivus Dei, licet ejus servus appellari possit. De quo fusius disputat. sequenti. Similia habet in 3. dist. 10. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 3. ad 3. & dist. 11. quæst. 1. art. 2. ad 2. & ad Annibal. dist. 10. quæst. unica art. 3. ad 2.

Probatur quarto conclusio hac ratione efficaci, desumpta ex D. Thoma hic quæst. 20. artic. 1. Habenti aliquam naturam conveniunt ea quæ sunt propria illius naturæ: Sed Christo vere & proprie convenit natura humana: Ergo conveniunt Christo quæ sunt naturæ humanæ propria: Sed natura humana ex sui conditione habet triplicem subjectionem ad Deum, unam secundum gradum bonitatis, convenientis Deo per essentiam, naturæ autem humanæ per participationem; aliam quantum ad Dei potestatem, prout scilicet subjecta est operationi divinæ dispositionis; tertiam quoad operationem, prout obedit illius mandatis: Ergo Christo ut homini hæc triplex subjectio convenit, & consequenter vera & propria servitus naturalis ad Deum.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Servitus naturalis ad Deum fundatur in independentia creaturæ rationalis ab ipso, in esse, fieri, & conservari, & ordinatione ad illum tamquam ad ultimum finem: Sed Christus, quatenus homo, vere & proprie est creatura rationalis, dependens a Deo in esse, fieri & conservari, & ad ipsum tamquam ad ultimum finem ordinata: Ergo est vere & proprie servus Dei, servitute naturali.

Respondet Vasquez, rationem creaturæ dependentis a Deo, non esse fundamentum adæquatum servitutis veræ & propriæ, sed adjuncta negatione communicationis cum Deo, in bonis, honore, & fede: unde cum hæc negatio Christo ut homini non conveniat, non est vere & proprie servus Dei, servitute naturali, quamvis ab illo in esse, fieri & conservari dependeat, & ad ipsum tamquam ad ultimum finem ordinetur.

Addit Hurtado, dependentiam creaturæ rationalis a Deo,

Deo, non fundare servitutem veram & proprism, nisi addatur negatio physicæ conjunctionis cum ipso: unde cum hæc negatio humanitati Christi non competat, Christus ut homo non est, nec dici potest, vere & proprie servus Dei naturalis.

10 Sed neutra solutio satisfacit, potestque hæc ratione confutari. Per hoc solum quod creatura rationalis sit Dei, ita ut possit illa uti in quoscumque usus, absque injuria, salvatur quidquid ad servitutem naturalem requiritur: At per hoc quod dependeat a Deo in esse fieri, & conservari, & ad ipsum tamquam ad ultimum finem ordinetur, salvatur taliter esse Dei ut possit de illa facere quidquid sibi placuerit, absque injuria creaturæ: Ergo per hoc solum salvatur ex parte Dei ratio perfecta dominii, & ex parte creaturæ propria ratio servitutis, tametsi communicet cum Deo in bonis, honore, & sede, vel physice illi conjungatur.

11 Deinde prima solutio rejicitur: Licet negatio communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede, ad servitutem legalem requiratur; non exigitur tamen ad servitutem naturalem, ut notabili secundo ostendimus: Ergo licet hæc negatio Christo ut homini non competat, non potest colligi ipsum non esse servum Dei, servitute naturali, sed dumtaxat servitute legali.

12 Confirmatur: Servitus legalis excludit amicitiam cum domino, filiationem adoptivam, & jus ad domini hæreditatem, & tamen servitus naturalis ad Deum, cum amicitia ad ipsum compatitur, & cum filiatione adoptiva, jureque ad hæreditatem: Ergo pariter quamvis servitus legalis petat negationem communicationis cum domino in bonis, honore, & sede, servitus tamen naturalis hujusmodi negationem non exigit.

13 Confirmatur amplius: Cum servitute legali non compatitur relatio maternitatis, mater enim nequit esse serva filii, servitute legali, & tamen servitus naturalis ad Deum, cum Dei maternitate compatitur: etenim Beatissima Virgo Mater est Christi, & simul illius serva, servitute naturæ, ut ipsamet de se profitetur Lucæ 1. dicens *Ecce ancilla Domini*: Ergo idem quod prius.

14 Ex his confutata manet altera solutio; licet enim negatio physicæ conjunctionis cum domino, ad servitutem legalem a Philosopho definitam requiratur, illam tamen etiam ad servitutem naturalem exigi, sine ullo fundamento asseritur: Ergo etsi humanitati Christi talis negatio non conveniat, non licet inferre Christum non esse servum Dei servitute naturali.

15 Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Justitia commutativa sumpta philosophice, & prout ab Aristotele fuit cognita & definita, petit esse ad alterum, non solum aliietate naturæ, sed etiam alietate suppositi, ut docet Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 58. art. 2. & tamen hoc non obstante, admittimus in Christo justitiam commutativam respectu Dei, solum ratione diversarum naturarum, cum unitate suppositi, vel saltem ex hoc principio ab ipso non relegamus strictam & rigorosam justitiam, conditionem illam, prout extenditur ad distinctionem suppositorum, limitantes ad puras creatas: Ergo pariter, quamvis servitus legalis a Philosopho definita, petat negationem conjunctionis physicæ inter servum & dominum, possumus tamen admittere veram servitutem naturalem ad Deum, cetli tamen negatio non adsit, subindeque non licet colligere, Christum non esse vere & proprie servum Dei servitute naturali, ex eo quod ejus humanitas physice & substantialiter Deo conjuncta sit.

Dico tertio: Christus non debet absolute & sine addito dici servus Dei, sed cum addito & determinatione, videlicet in quantum homo.

17 Probatur primo: Hæc propositio, *Christus est creatura*, non est simpliciter absolute concedenda, sed solum cum addito, videlicet in quantum homo, ut docet D. Thomas supra quæst. 16. art. 8. Ergo neque ista, *Christus est servus Dei*. Consequentia patet ex paritate rationis; nam sicut esse creaturam nequit competere supposito divino, nisi dumtaxat ratione naturæ humanæ; sic etiam servitus repugnat supposito divino, & illi tantum convenit ratione naturæ assumptæ.

18 Probatur secundo: Quæ indifferenter competere possunt & toti & parti, quando parti tantum conveniunt, non prædicantur de toto simpliciter & absolute, sed cum determinatione: Æthiops enim verbi gratia non dicitur absolute albus, sed cum addito, secundum dentes: Atqui subjectio & servitus possunt toti & parti competere: Ergo cum solum conveniant Christo ratione partis, scilicet naturæ humanæ, non debent simpliciter & absolute prædicari de ipso, sed tantum cum addito & determinatione, videlicet in quantum est homo.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam & tertiam conclusionem nullum militat difficile argumentum, sed contra secundam arguunt Vasquez, Delugo, Hurtado, Martinonus, & alii Recentiores ex auctoritate Concilii Francofordiensis, & Adriani Papæ, qui Felicem Episcopum Urgelitanum, & Elipandum, Archiepiscopum Toletanum damnant, & acriter reprehendunt; eo quod Christum servum & filium adoptivum esse dicerent. Nam Pontifex in Epistola præmissa eidem Concilio, editionis Colonienſis pag. 142. columna 2. sic habet: *Tanta vos temeritatis dementia deludit .... Adoptivum eum filium, quasi purum hominem calamitati humana subjectum; & (quod pudet dicere) servum eum, impii & ingrati tantis beneficiis, liberatorem nostrum non pertimescitis venenosa fauce susurrare. Cur non veremini queruli obrectatores, Deo odibiles, illum servum nuncupare, qui vos de servitute diaboli liberavit?* Et Concil. in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, non longe a fine, alloquens Felicem & Elipandum: *Intelligite* (inquit) *in hac professione vestra, duplices diabolicæ fraudis latuisse dolos .... dum & Dominum nostrum Iesum Christum, quem Deum colimus & adoramus, servum prædicatis & adoptivum .... Considerate quale hoc est scandalum inter paganas gentes, ut dicatur Deum Christianorum, servum esse, vel adoptivum. Nos per illum adoptivi sumus; non ille nobis cum adoptivus. Nos per illum a servitute liberati; non ille nobis cum servus.*

19 Hæc testimonia adeo visa sunt Adversariis manifesta, ut Vasquez dixerit, damnatum esse dicere Christum esse servum, & Hurtado asserere ausus fuerit, sententiam negantem Christo, ut homini, veram propriamque servitutem, definitam esse ab Ecclesia.

Verum utraque censura temeraria est, tripliciter enim prædicta Pontificis & Concilii testimonia exponi possunt. In primis enim dici potest, Adrianum & Concilium Francofordiense, cum a Christo ut homine relegant servitutem, loqui de servitute pura, conveniente Christo ratione personæ, & multiplicante in illo supposita, qualem Felix & Elipandus ipsi tribuebant, ut colligitur ex eo quod illi hæretici eodem modo, & in eodem sensu asserebant Christum esse servum ac filium adoptivum: At filiationem adoptivam ponebant in Christo, ratione suppositi creati, & multiplicantem in Christo supposita, subindeque in sensu Nestoriano, ut disputatione sequenti art. 1. §. 1. fusius ostendemus: Ergo & servitutem. Unde Damascenus lib. 3. de fide cap. 21. *Il autem qui servum eum dicunt, unum Christum instar Nestorii in duos dividunt.*

20 Secunda solutio est, quod excluditur prædictis testimoniis a Christo servitus quæ est per culpam, non autem servitus naturalis ad Deum, ratione humanitatis assumptæ. Quod vero hæc etiam interpretatio sit legitima, constat ex Epistola Concilii, ubi columna 12. sic habetur: *Si ergo Deus verus, quomodo tunc potest adoptivus esse, vel servus? Deum enim nequaquam audetis confiteri servum, vel adoptivum; & si eum Propheta servum nominasset, non tamen ex conditione servitutis, sed ex humilitatis obedientia, quia factus est Patri obediens usque ad mortem, Papa Leone dicente, assumpta est de Matre Domini natura, non culpa, creata ex forma servi, sine conditione servili.* Ubi in Christo admittitur servitus ex humilitatis obedientia, quæ est propria creaturæ, & humanitatis, sed negatur servitus per culpam. Unde columna sequenti Concilium sic prosequitur: *Sed & hoc volumus a vobis audire, an Adam primus humani generis Pater, de terra Virgine creatus, liber esset conditus, sive servus? Si servus, quomodo tunc imago Dei? Si liber, quare & Christus quoque non ingenuus de Virgine, meliori quidem terra; etiam animata & immaculata, Spiritu Sancto operante, factus est homo, dicente Apostolo, factus est primus homo de terra terrenus, secundus de cœlo cælestis? Si terrenum, liberum confitemur; quare non multo magis cælestem, liberum confitemur? Unde Adam fuit servus factus, nisi ex peccato, Apostolo Petro attestante: Qui peccatum facit, servus est peccati; Christus autem non fecit peccatum, & ideo servus non est peccati, sed magis liberator & redemptor eorum, qui servi sunt peccati.* Quæ verba manifeste excludunt servitutem peccati a Christo, non tamen servitutem naturalem ad Deum.

21 Nec valet quod ait Vasquez, Elipandum & Felicem non fuisse adeo dementes ac stultos, nec tamen impudentes & blasphemos in Christum, ut ei peccati servitutem tribuerent. Nam Pontifex satis denotat impudentiam horum hæreticorum, dum ait loco in objectione adducto: *Et quod pudet, servum non pertimescitis, &c.* Concilium vero eorum dementiam aperte declarat, dum in Sacrosyllabo sic ait: *Nisi ab hac stultitia resipiscant, &c.* Et in Epistola ad Episcopos Hispaniæ: *Tam ridicula est, tam stulta hujus sententia expositio apud vos, &c.* Quomodo ergo Vasquez audet Hæreticos illos a dementia & impudentia excusa-

excusare, quos Pontifex & Concilium adeo manifeste impudentes ac vesanos fuisse afferunt? Non est novum in hoc Theologo ingenia Hæreticorum defendere, nam etiam 1. p. disp. 37. cap. 2. & 3. defendit Anomœos, & contendit Eunomium non fuisse ita amentem, ut comprehensivam Dei notitiam sibi arrogare voluerit, mavultque hunc hæreticum ab insania excusare, quam magnum Chrysostom. ab errore absolvere, ut in Tractatu de visione beata disput. 1. art. 1. §. 2. ostensum est.

22 Tertia solutio est, Adrianum, & Patres Concilii Francofordiensis, locis citatis, solum voluisse excludere a Christo servitutem legalem ad homines, vel Angelos, ait enim Concilium, in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, Felicem & Elipandum alloquens: *Sed forte servum hominis eum fuisse dicitis? Anne Angelorum eum servum vultis dicere?* Ex quibus constat relegari ex mente Concilii & Pontificis a Christo ut homine triplicem servitutem, nimirum servitutem puram, ratione suppositi creati, servitutem peccati, & servitutem legalem, non autem servitutem naturalem ad Deum, ratione solius naturæ assumptæ, cum unitate suppositi.

23 Dices: Postquam Concilium exclusit a Christo servitutes recensitas, hæc verba subjecit: *Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo & transfiguratione filium nominavit, non servum.* Ergo juxta Concilium, etiam servitus ad Deum Christo ut homini non convenit, ac proinde nec servitus naturalis.

24 Respondeo respectu Dei non solum dari in creatura rationali servitutem naturalem in dependentia fundatam, sed etiam servitutem ex peccato contractam; etenim ratione peccati homo novo titulo Deo ut judici subjicitur, Deusque jus novum contra peccatorem acquirit, illum in pœnam peccati puniendi, immo & ipsum annihilandi: Cum ergo Concilium negat Christo ut homini servitutem ad Deum, non est intelligendum de servitute naturali super creationem fundata, sed de servitute ad Deum, titulo peccati contracta. Vel secundo responderi potest loqui de servitute ad Deum, ratione suppositi, incompossibili cum unitate personæ, illamque in Christo non reperiri, recte probat Concilium ex eo quod Pater in Baptismo, illum filium nominavit (intellige naturalem) nam cum ista filiatione non stat servitus ratione suppositi, pugnans cum personæ unitate.

25 Contra hanc solutionem duæ fieri possunt instantiæ. Prima est: Si Concilium relegans servitute a Christo explicari possit de servitute ratione suppositi, vel legali, aut de servitute peccati, etiam cum excludit filiationem adoptivam a Christo, poterit absque inconvenienti exponi, vel de filiatione adoptiva per peccatum amissibili, vel de adoptione personas multiplicante, vel de adoptione legali: Sed hoc dici nequit, ut patebit ex dicendis disput. sequenti: Ergo nec illud.

26 Secunda est: Si Christus servus esset ratione naturæ humanæ, servitute aliqua propria, male Adrianus in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, supra citata, ad explicanda testimonia Scripturæ, quibus servitus Christo tribuitur, recurreret ad sensum allegoricum, aut metaphoricum; hoc enim necesse non erat, si aliquod genus veræ & propriæ servitutis in Christo agnosceret, quia poterant hujusmodi testimonia de illo explicari in sensu vero & proprio.

27 Ad primam instantiam respondeo negando sequelam & paritatem: Ratio vero discriminis inter servitutem, & filiationem adoptivam est, quia Concilium dum loquitur de filiatione adoptiva utitur propositionibus excludentibus omnem modum adoptionis, asserens nullo modo, & nulla ratione, & significatione esse filium adoptivum; quæ si in rigore sumantur, omnem modum adoptionis a Christo excludunt: dum autem servitutem a Christo ut homine relegat, hoc modo loquendi non utitur, sed propositionibus simplicibus negativis, quæ non petunt ita universaliter accipi, ut omnem modum servitutis excludant, ut supra ostensum est.

28 Ad secundam, nego etiam sequelam: licet enim rei veritate attenta, melius & consultius esset testimonia Scripturæ quibus servitus Christo tribuitur, in sensu proprio, quam metaphorico, vel allegorico interpretari; utilitate tamen consulta, convenientius fuit Pontificem in sensu metaphorico quam proprio illa exponere; eo quod tunc temporis Hispanis, ad quos Epistolam suam dirigebat, nomen servi erat exosum, propter duram servitutem qua a Mauris opprimebantur; unde ne Hispani scandalizarentur, malluit Pontifex ad sensum metaphoricum recurrere, quam prædicta testimonia de servitute naturali, conveniente Christo ratione naturæ assumptæ interpretari.

29 Objiciunt secundo Adversarii plura SS. Patrum testimonia, quibus servitutem Christo ut homini negare videntur. Ita Athanasius oratione 3. contra Arianos, Chrysostomus homil. 13. in Epist. ad Hebræos, Eusebius Emissenus homil. 6. de Paschate, Cyrillus in expositione Symboli, Theodoretus in impugnatione sexti anathematismi Cyrilli, ac denique Leo I. serm. 13. de Nativ. ubi sic ait: *Assumpta est de matre hominis natura, non culpa: creata est forma servi, sine conditione servili.*

Verum hæc soluta manent ex dictis, nam eo planemodo hæc testimonia intelligi & explicari debent, quo ea quæ ex Adriano & Concilio Francofordiensi retulimus, nimirum de servitute ratione suppositi, de servitute legali, & de servitute peccati: hæc enim tria genera servitutis intendunt SS. Patres a Christo excludere, non autem servitutem naturalem ad Deum, ratione solius naturæ, cum unitate suppositi.

Objiciunt tertio: De ratione servi est sub alterius potestate constitui, & cum illo in bonis, in honore, & sede non communicare: Sed Christus, etiam ut homo, cum Deo in his omnibus communicat, ut supra ostensum est: Ergo proprie servus non est. Item servus debet esse persona diversa a domino: At Christus ratione unionis hypostaticæ, est persona eadem cum Deo: Ergo non est ejus servus, etiam servitute naturali.

Ad hæc etiam patet solutio ex supra dictis, respondetur enim ad servitutem legalem requiri negationem communicationis in bonis, in honore, & sede, non autem ad servitutem naturalem, huic enim non repugnat servum communicare cum domino in iisdem bonis, dummodo inferiori modo communicet: humanitas vero Christi, licet cum Deo in iisdem bonis communicet, non tamen ad æqualitatem cum illo, sed modo inferiori participat bona, honorem, & sedem ejus; nam bona illa Deo competunt per essentiam, humanitati vero Christi, per gratiosam communicationem.

Ad illud quod subditur, nimirum servum debere a domino distingui personaliter, dicendum est, hoc quidem exigi in humanis, ubi non potest reperiri diversitas naturarum, cum unitate suppositi, in Christo tamen posse reperiri veram servitutem ad Deum, ratione diversarum naturarum, cum unitate suppositi; quemadmodum in illo, ob solam diversitatem naturarum, reperitur obedientia, oratio, satisfactio rigorosa, & justitia commutativa ad Deum, licet hæc in humanis, non solum naturarum, sed etiam suppositorum diversitatem requirant.

ARTICULUS II.

An Christus, ut homo, in hac vita mortali, vere & proprie oraverit, & etiam nunc oret in cælo?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas breviter resolvitur.

Dico primo: Christus ut homo vere oravit hac in vita mortali, nec solum pro aliis, sed etiam pro se.

Prima pars hujus conclusionis ex variis Scripturæ locis aperte colligitur; dicitur enim Lucæ 6. de Christo: *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Matthæi 14. *Dimissa turba abscendit in montem solus orare.* Marci 12. *Procidit super terram, & orabat ut si fieri posset, transiret ab eo hora.* Joann. 17. *Pater, venit hora, clarifica Filium tuum.* Denique ad Hebræos 5. *Qui in diebus carnis suæ preces, supplicationesque ad eum qui posset illum salvum facere a morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Hæc autem proprie intelligenda sunt, cum nihil cogat ad improprium sensum recurrere, & oratio Christum ut hominem non dedeceret, sed potius ei maxime conveniret. Primo, ut Deo hunc religionis cultum exhiberet. Secundo, ut orandi nobis exemplum præberet. Tertio, ut modis omnibus salutem nostram operaretur, merendo, satisfaciendo, & impetrando. Quarto, ut Patrem suum omnis boni Auctorem ostenderet. Quinto, ut verum Dei Filium se demonstraret, Patrem suum naturalem invocando, & omnia quæ efficaciter a Deo postulabat impetrando. Unde Joann. 11. ante Lazari suscitationem dicebat: *Pater, gratias ago tibi, quoniam exaudisti me. Ego autem sciebam quidem: ut credant quia tu me misisti.* Denique æterna Dei ordinatione constitutum fuit, ut multa per Christum non aliter fierent, quam interventu orationis, & per viam impetrationis: unde sicut propter homines redimendos necessæ fuit illum mori, ita propter aliqua obtinenda, necesse fuit illum orare. Ex quo probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit Christum non solum pro aliis, sed etiam pro se orasse. Unde D. Thomas hic q. 21. art. 3. in corpore sic ait: *Sicut in humana natura quædam bona Christus habebat a Patre jam præcepta; ita etiam expectabat ab eo quædam bona, nondum habita, sed percipienda; & idcirco sicut pro bonis jam perceptis in humana natura gratias agebat Patri, recognoscendo eum Auctorem (ut patet Matth. 20. & Joann. 11.) ita etiam ut Patrem Auctorem recognosceret, ab eo orando petebat ea quæ sibi deerant secundum humanam naturam, puta gloriam corporis, & alia hujusmodi.*

Dico

35 Dico secundo: Christus etiam nunc in cælo existens, vere & propræ orat, nobis divina beneficia postulando. Est contra Medinam, Vasquez, Becanum, Delugo, & alios, affirmantes Christum in cælo orare tantum interpretative, quatenus ejus orationes fuisse in hac vita mortali, & merita ac passiones sunt in conspectu & memoria Dei, & a Christo præsente, sedenteque ad dexteram Patris, exhibentur illi quodammodo objective, Deumque sollicitant ad exequendum id, quod promeritæ sunt. Est tamen D. Thomæ in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæst. 2. ad 1. Abulensis in cap. 14. Matth. quæst. 142. Toleti in cap. 16. Joann. annotat. 35. Suarez hic disput. 45. sect. 2. & Martinonj disp. 15. sect. 1.

36 Favent SS. Patres. Justinus enim in libro quæstionum ad Orthodoxos, quæst. 105. sic discurrit: *Si enim carnis imbecillitatibus superior Resurrectione effectus, tamen ut confessionis nostræ Pontifex pro nobis loquitur & rogat; quanto magis cum etiam corporis imbecillitatibus erat obnoxius, magno clamore, & firmo, atque lacrymis egebat, cum quibus preces ei qui se liberare a morte posset, offerret?* Ambrosius in cap. 8. Epistolæ ad Romanos: *Christus resurgens semper caussas nostras agit apud Patrem, cujus postulatio contemni non potest, quia in dextra Dei est.* Gregorius Magnus in quintum Psalmum Pœnitentialem paullo post initium: *Quotidie Christus orat pro Ecclesia, de quo testatur Apostolus Paulus, quia sedens ad dexteram Patris interpellat pro nobis.* Demum Divus Bernardus Serm. de Nativitate Beatæ Mariæ, de oratione Christi nunc in cælo existentis, hæc habet: *Ad Patrem verebaris accedere: solo auditu territus adfugiebas, Jesum dedit tibi Mediatorem. Quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium.*

37 Ratio etiam suffragatur. Oratio enim non dedecet Christum in cælo, neque quia est Deus, cum sit etiam homo, & quia alioquin neque in hac mortali vita orasset: neque etiam quia est beatus, alioquin Sancti non possent pro nobis orare. Immo valde decens & utilis est, cum sit actus religionis, valens ad Deum honorandum, & ad impetrandum quod petitur, si expediat: Ergo Christus etiam nunc in cælo existens, vere & proprie orat. Et sane cum Christus in cælo Deum colat adoratione, gratiarum actione, & aliis actibus latriæ, quidni etiam oratione? Quidni etiam nunc salutem nostram operetur tali medio sibi decenti, nobis utili, & Deo gloriosò?

38 Addo quod Christus, etiam nunc in cælo existens, vere & proprie Sacerdos est, unde sacerdotium ejus æternum dicitur: Sed inter alia munera quæ Sacerdoti conveniunt, præcipuum est orare, & preces pro populo Deo offerre: Ergo Christus etiam nunc in cælo existens, vere & proprie orat, & preces Deo offert; unde Augustinus in præfatione Psalmi 85. *Orat pro nobis, & orat in nobis, & oratur in nobis. Orat pro nobis ut Sacerdos. Orat in nobis ut caput nostrum. Oratur a nobis ut Deus noster.* Et infra: *Oratur ergo in forma Dei, orat in forma Servi: ibi Creator, hic creatus.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

39 Objicies primo contra primam conclusionem: Oratio est ascensio mentis in Deum, ut ait Damascenus lib. 3. de fide cap. 24. Sed Christi mens Deo unita beatifice ab instanti conceptionis, non potuit de novo in Deum ascendere: Ergo nec orare.

40 Respondeo, Christum, licet Deo unitum beatifice, potuisse de novo ascendere in Deum per actus intellectus & voluntatis inferiores visione & amore beatifico, per quos Deo sua desideria prose vel pro aliis proponeret. Sicut beati in cælo simili modo pro nobis & pro seipsis orant.

41 Objicies secundo: Nemo prudens postulat id quod jam scit futurum esse, aut quod jam scit non esse futurum; si enim scit futurum, non est opus ut postulet. Si non futurum, inutiliter postulat ut sit futurum: Sed Christus ab initio conceptionis, per scientiam beatam & infusam scivit certissime quidquid erat vel non erat futurum, saltem quantum ad ea quæ ad ipsum specialiter pertinebant: Ergo Christus saltem pro seipso non oravit in hac vita mortali.

42 Respondeo, præscientiam Christi nullatenus impedivisse utilitatem aut necessitatem orationis ipsius, quia præsciebat suam orationem esse medium utile, vel etiam necessarium juxta Dei decretum, ut essent futura quæ postulabat: prudenter vero postulamus & utiliter id quod scimus interventu nostræ orationis esse futurum. Solutio est D. Thomæ hic quæst. 21. art. 1. ad 2. ubi sic ait: *Inter alia quæ Christus scivit futura, scivit quædam esse fienda propter suam orationem, & hujusmodi non inconvenienter a Deo petiit.*

43 Objicies tertio contra secundam conclusionem: Oratio connotat vel includit carentiam potestatis plenæ & absolutæ in eo qui orat: At Christus morte sua, & meritis totius vitæ, obtinuit a Deo plenam & absolutam potestatem disponendi de omnibus in cælo & in terra, juxta illud Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*: Ergo Christus nunc in cælo existens, vere & proprie non orat.

Respondeo. Majorem esse veram de oratione ex indigentia; at non de illa quæ fit ex abundantia solum, & ex affectu religionis ad Deum colendum; eique se submittendum, qualis illa est quam Christus nunc in cælo existens habet. 44

Objicies quarto: Christus morte sua & meritis obtinuit quidquid unquam Pater hominibus concessurus erat, juxta illud ad Hebræos 11. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*: Ergo nihil amplius postulat, frustra enim peteret quod jam impetravit. 45

Respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam: nam sicut impetratio Christi in hac vita, non impedit quominus Deum orare debeamus, & sancti ipsi pro nobis orent, ut per hujusmodi orationes Christi merita nobis applicentur; sic neque merita Christi impediunt, quin Christus possit orare de novo, & merita sua per orationem nobis applicare, sicut ea applicat per sacrificium Eucharistiæ, per sacramenta, & per alia media: caussæ enim generales, requirunt caussas particulares sibi subordinatas, in ordine ad speciales effectus. 46

Objicies quinto: Si Christus nunc in cælo pro nobis oraret, mereretur, quia ejus oratio esset digna effectu quem impetraret. Possemus etiam Christum orare ut pro nobis oraret, quod ab Ecclesiæ consuetudine alienum est; illa enim nunquam dicit, *Christe ora pro nobis*, sed *exaudi nos*, vel *miserere nostri*. 47

Respondeo negando sequelam; cum enim tempus merendi ad vitæ hujus mortalis spatium Christo æque ac nobis definitum sit, Christus in cælo existens, licet vi orationis possit a Deo impetrare, non tamen apud ipsum mereri. 48

Ad illud quod subditur, dicendum est, quod licet in orationibus privatis possimus Christum ut hominem orare ut pro nobis oret, seu orationes nostras suæ conjungat, & Patri offerat: in orationibus tamen publicis id non licet, quia hoc est alienum ab Ecclesiæ consuetudine, quæ ad vitandos errores Arii & Nestorii nunquam dicit, *Christe ora pro nobis*; nam ly *Christus* supponit pro supposito divino, cujus non est orare, sed adjuvare, ut observat S. Thomas in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstiuncula 2. ad 1.

Ex dictis colligitur, Christum nunc in cælis in dextera Patris sedentem duobus modis pro nobis orare; primo vere & proprie, divina beneficia pro nobis postulando, ut in secunda conclusione ostendimus; secundo improprie & interpretative, quatenus merita sua & passiones Patri exhibet, & vulnerum ostensione ipsum veluti sollicitat ad dandum hominibus id quod, dum in terris existeret, pro ipsis meruit; ut explicat D. Gregorius lib. 22. Moralium cap. 18. his verbis: *Unigenito Filio pro homine interpellare est apud conservum Patrem seipsum hominem demonstrare; eique pro humana natura rogasse, est, eamdem naturam in divinitatis sua celsitudine suscepisse. Interpellat igitur pro nobis Dominus, non voce, sed miseratione; quia quod damnari in electis noluit, suscipiendo liberavit.* 49

ARTICULUS III.

An Christus ut homo sit vere & proprie Sacerdos?

De Christi Sacerdotio plura dicemus in Tractatu de Eucharistia, cum de Missæ sacrificio disseremus; unde hic solum breviter demonstrandum est, Christum, ut hominem, esse vere & proprie Sacerdotem, & in ejus Sacerdotio plura reperiri singularia & mirabilia, quæ aliis Sacerdotibus convenire nequeunt.

Dico igitur: Christus ut homo, fuit vere & proprie Sacerdos.

Probatur primo ex SS. Patribus, qui Sacerdotium Christi mirum in modum commendant: Augustinus enim in Psalm. 132. *Quis est Sacerdos* (inquit) *nisi unus Sacerdos, qui intravit in Sancta Sanctorum? Quis est Sacerdos, nisi qui fuit victima & Sacerdos, nisi ille qui cum in mundo non inveniret mundum quod offerret, seipsum obtulit?* Fulgent. 1. ad Trasim. capite 12. *Unus idemque mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, ipse Pastor & ovis, ipse sponsus & sponsa, ipse Sacerdos, & victima, unus idemque & oblator muneris, & munus factus est oblatoris; ut nec oblator a muneris qualitate deficeret, nec munus ab oblatoris merito disceparet.* Similia habet Epiphanius hæresi 55. ubi de Christo ait: *Ipse victima, ipse sacrificium, ipse Sacerdos, ipse altare, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, ipse ovis, ipse agnus, omnia in omnibus pro nobis factus.* Belle etiam Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 9. Christum, *Catholicum* (id est generalem) *Patrem* 50

Patrem Sacerdotis appellat; vel quia pro universis hominibus seipsum in ara Crucis obtulit; vel quia solus oblationum, donorum, ac sacrificiorum genera omnia Deo repræsentat. Demum Philo in libro de summis, *Deo esse Dei templa* scribit: *unum quidem hunc ipsum mundum, in quo Pontifex est primogenitum ipsius Divinum Verbum, alterum rationalem animam, cujus Sacerdos est verus homo*: Ergo ex SS. Patribus Christus est vere & proprie Dei Sacerdos.

51 Probatur secundo ratione: Sacerdos dicitur is qui consecratus est, & publica auctoritate constitutus, ut sacra & divina populo tradat, ut preces populi Deo offerat, & sit mediator inter Deum & populum, & denique ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, ut docet Apostolus ad Hebræos 5. At hæc perfectissime convenit Christo ut homini; fuit enim ab instanti Incarnationis suæ unctus, non ab hominibus, sed ab ipso Patre, & divinitatis, ac omnium charismatum supernaturalium oleo consecratus: per ipsum etiam divina dona hominibus sunt collata, secundum illud 2. Petri 1. *Per quem* (scilicet Christum) *maxima & pretiosa nobis promissa donavit, &c.* Deo preces obtulit pro populo, & hominum genus Deo reconciliavit. Denique seipsum obtulit Deo in sacrificium, primo incruente in Eucharistia, per mysticam immolationem sui ipsius, mortuo quodam modo positi sub speciebus Eucharisticis, aut per mysticam (ut alii malunt) separationem corporis sui a sanguine sub speciebus panis & vini, aut per realem (ut alii existimant) productionem sub iisdem speciebus. Secundo cruente, quando in Cruce animam suam & vitam Deo obtulit ad protestandam supremam ipsius excellentiam, & obtinendam ab ipso remissionem peccatorum nostrorum. De quo sacrificio loquitur Paulus ad Hæbræos 10. 52

Quod si quæras, Quomodo Christus in Cruce sacrificavit, cum seipsum non interfecerit? 53

Respondeo Christum vere sacrificasse, quia voluntarie & propria vi spiritum tradidit, atque a corpore separavit, quem tormenta non poterant illi eripere, si retinere voluisset. Tradidit, inquam, ad protestandam supremam Dei excellentiam, per sui immutationem, in quo consistit ratio sacrificii. Et hoc Christus significavit Joann. 10. cum sic dixit: *Propterea me diligit, quia ego pono animam meam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso.* Et in hoc Christus differt a martyribus, qui quando mortem pro Christo patiuntur, non censentur proprie sacrificare, quia propria vi spiritum non tradunt, nec a corpore separant, sed talis dissolutio & separatio vi tormentorum caussatur.

53 Porro in sacerdotio Christi plura mirabilia & singularia sunt. Illud enim convenit Christo a primo instanti conceptionis, quo a Patre divinitatis ac omnium charismatum supernaturalium oleo consecratus est. Potestas ejus fuit pontificalis, & suprema, soli Deo subordinata, nullique alteri cum tanta excellentia & independentia communicata. In aliis Sacerdotibus reperitur solum imperfecta quædam participatio Sacerdotii Christi, ratione characteris, in Christo vero, ratione unionis hypostaticæ, residet Sacerdotii potestas, & plenitudo, juxta illud Matthæi ultimo: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Item Christus (ut ait Concilium Ephesinum parte 2. pagina 107.) *non ita pontificio munere fungitur, ut aliorum Sacerdotum more, externum, hoc est, a se alienum sacrificium offerat: sed ipse est agnus, ipse fragrantissima illa hostia, & spirituale holocaustum.* Et (ut loquitur Ambrosius 3. de fide cap. 5.) *idem Sacerdos, idem & hostia, & Sacerdotium.* Christus ergo secundum naturam humanam fuit non solum sacerdos, sed etiam hostia, templum, & altare: nam ejus humanitas ad protestandam supremam Dei excellentiam fuit immutata & destructa; atque ita Christus secundum illam fuit victima, sive hostia; & secundum eamdem etiam templum, id est locus Dei cultui specialiter deputatus & consecratus, in quo sacrificium illud peractum est, metaphora ducta ab Ecclesiis & ædificiis materialibus, in quibus Deus colitur specialiter. Eadem quoque, quoad corpus præcipue, fuit altare illius cruenti sacrificii, quatenus sanguine victimæ fuit perfusa: quamquam etiam Crux ipsa, supra quam fuit cæsa, convenienter ara dici possit. Denique in hoc Christi Sacerdotium aliis præstat, quod cum alia temporalia sint, & solum usque ad mortem durent, istud perpetuum est, & in æternum duraturum. Unde Psalmo 109. Christus vocatur: *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Et Apostolus ad Hebræos 7. sic ait: *Alii plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem* (scilicet Christus) *eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium: unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Quibus verbis præcipuam perpetuitatis Sacerdotii Christi caussam insinuat & declarat divinus Apostolus, nempe salutem æternam & cælestia bona sine fine semper duratura, quæ per cruentum Christi sacrificium in ara Crucis oblatum beati consequuntur. Quare licet oblatio Crucis jam transierit, ejus tamen virtus, & patriæ cælestis dona, quæ sunt ejus effectus præstantissimi, in æternum permanebunt. Unde quando Christus Psalm. 109. vocatur *Sacerdos in æternum*, particula illa *in æternum* intelligi potest, vel de æternitate a parte post moraliter sumpta; id est usque ad mundi consummationem, quousque durabit sacrificium Eucharistiæ, ab ipso oblatum principaliter, per Sacerdotes ut Legatos & Ministros suos; vel physice & in rigore, quatenus semper orabit & interpellabit, potestate Sacerdotali, ad obtinendum sanctis varia beneficia, & gaudia accidentalia, atque ad hunc finem applicabit suis precibus sacrificium in Cruce peractum. Potest etiam Christus dici Sacerdos in æternum, quia Ministros suos indelebili & semper mansuro insignit & signat characterе, qui est diminuta Sacerdotalis ipsius potentiæ participatio.

Contra hanc conclusionem objici potest: In veteri lege, quæ est figura Christi, non fuit idem Legislator & Sacerdos: unde dedit Dominus ad Moysen Legislatorem Exodi 28. *Applica Aaron fratrem tuum, ut Sacerdotio fungatur mihi.* Sed Christus est lator novæ legis, secundum illud Jeremiæ 31. *Dabo legem meam in visceribus eorum*: Ergo Christo non convenit esse Sacerdotem. 54

Respondeo cum D. Thoma hic quæst. 22. art. 1. ad 3. *Quod alii homines particulatim habent quædam gratias, sed Christus tamquam caput habet perfectionem omnium gratiarum, & ideo quantum ad alios pertinet, alius est Legislator, & alius Sacerdos, & alius Rex: sed hæc omnia concurrunt in Christo tamquam in fonte omnium gratiarum: unde dicitur Isaiæ 23. Dominus Judex noster, Dominus Legifer noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit nos.* 55

Ex dictis inferes, Christum ut hominem, esse perfectum Mediatorem inter Deum & homines. 56

Patet ex dictis de Christi Sacerdotio: nam ut egregie ait Pelusiota libro 3. Epistol. 20. *Sacerdotium medium est divinam inter humanamque naturam, ut & illam colat, & huic mutationem in melius offerat.* Quod fusius declarat Sanctus Thomas hic quæst. 22. art. 1. his verbis: *Proprie officium Sacerdotis est esse mediatorem inter Deum & populum: in quantum scilicet divina populo tradit (unde dicitur Sacerdos quasi sacra dans) secundum illud Malachiæ 2. Legem requirent de ore ejus, scilicet Sacerdotis; & iterum in quantum preces populi Deo offert, & pro eorum peccatis Deo aliqualiter satisfacit. Unde Apostolus dicit ad Hebræos 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Ergo si Christus ut homo sit vere & proprie Sacerdos, est etiam perfectus mediator inter Deum & homines, juxta illud Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Unus mediator Dei & hominum homo Jesus Christus.* Ut Tertullianus in libro de Resurrectione carnis cap. 15. *Hic sequester Dei atque hominum appellatus, ex utriusque parcis deposito commisso sibi, carnis quoque depositum servat in semetipso, arrhabonem summæ totius. Quemadmodum enim nobis arrhabonem spiritus reliquit: ita & a nobis arrhabonem carnis accepit, & vexit in cælum, totius summæ illuc quandoque redigenda.* Augustinus libro 1. de consensu Evangelistarum capite ultimo: *Omnis qui in contrarium pergunt, per aliquod medium reducuntur. Ab æterna justitia, temporalis nos iniquitas alienabat: opus ergo erat media justitia temporali, qua medietas temporalis esset, de imis mixta & summis; atque ita se nec abrumpens a summis, & contemperans imi, ima redderet summis. Ideo Christus mediator Dei & hominum dictus est inter Deum immortalem, & hominem mortalem, Deus & homo; reconcilians hominem Deo, manens id quod erat, factus quod non erat.* Et Epistola ad Volusianum: *Nunc vero inter Deum & homines mediator apparuit, ut in unitate personæ copulans utrumque, & solita sublimaret infolitis, & insolita solitis temperaret.* Fulgentius libro 1. ad Trasimundum capit. 15. *Quia per peccatum homo fuit separatus a Deo, inter Deum irascentem, hominemque peccantem, talis utique mediatoris debuit intervenire persona, qua ad propitiandum Deum homini, totum verumque in se Deum de Deo natum haberet, & ad reconciliandum hominem Deo, totum utrumque in se de homine natum hominem contineret, atque ita ex utroque unus Christus esset, ut plenitudo Deitatis susceptum non consumeret, sed proveheret hominem; & plenitudo humanitatis nec minoraret immensum, nec mutaret impassibilem Deitatem; ac sic hominis natura, quæ mutata fuerat in deterius, per illum tota redintegraretur, quo nihil est melius. Propterea se Mediator Dei & hominum, plenum Deum, plenumque dignatus est hominem demonstrare.* Gregorius Magnus libro 12. Moralium capite 23. *Ipse adjuvit hominem factus homo: ut quia puro homini via redeundi non patebat ad Deum, via redeundi fieret per hominem Deum. Longe quippe distabamus a justo & immortali nos mortales & injusti. Sed inter & immortalem justum, & nos mortales*

injustos, apparuit mediator Dei & hominum, mortalis & justus, qui & mortem haberet cum hominibus & justitiam cum Deo; ut quia per ima nostra longe distabamus a summis, ut seipso una ima jungeret cum summis; atque ex eo nobis via redeundi fieret ad Deum, quo summis ima nostra copularet. Hugo demum Victorinus lib. I. de Sacrament. parte I. cap. 12. *Mediatore egnit homo ad Deum, ut reconciliaretur illi, & reduceretur ad illum: sed caussam diffidentium agendam convenienter suscipere non posset, qui non aliqua societatis ac pacis amicitia, utrique familiaris atque propinquus existeret. Propter hoc ergo Filius Dei factus est homo, ut inter hominem & Deum, reconciliationis & pacis mediator esse posset. Suscepit humanitatem, per quam hominibus appropinquaret; resinuit divinitatem, per quam a Deo non recederet*.

Ex his patet, duobus modis Christum dici mediatorem, nimirum primo, quatenus ejus personalitas, tamquam commune vinculum, conjungit duas naturas, divinam & humanam. Quo sensu Tertullianus, Basilius, Gregorius Nissenus, Epiphanius, Hilarius, & alii Patres, Christum frequenter vocant Mediatorem, Quamquam hac ratione, non tam sit proprie mediator, quam medius, per participationem & conjunctionem utriusque extremi, sicut homo est medius inter Angelos & res pure corporeas: mediator enim est nomen officii, non naturæ. Unde secundo & magis proprie dicitur mediator, ratione officii intercessioris inter Deum & nos; quod officium (ut recte docet Sanctus Thomas infra quæst. 26. artic. 2.) Christus exercuit & exercet secundum humanam naturam; illius enim est, & non divinæ naturæ, discernere & componere caussas inter Deum & nos, pœnam nostrorum peccatorum in se suscipiendo, & pro illis satisfaciendo de toto rigore justitiæ. Illius etiam & non divinæ naturæ fuit orare pro nobis, sacrificare, mereri, &c. Necessarium tamen fuit, naturam illam esse hypostatice Verbo unitam, non tantum quia conveniens erat mediatorem participare naturam utriusque extremi, sed etiam quia ut posset munia illa perfecte exercere, & mereri pro nobis de condigno, ac satisfacere de toto rigore justitiæ, oportuit ut actiones Christi Theandricæ, seu Dei-viriles, infinitum valorem & dignitatem moralem a supposito divino traherent, ut disput. 4. agendo de necessitate Incarnationis & satisfactionis Christi, fuse expendimus. Unde Leo Papa serm. 1. de Nativit. *Salva utriusque proprietate substantiæ, & in unam coeunte naturam, suscipitur a virtute infirmitas, a majestate humilitas, ab æternitate mortalitas, ut quod nostris remediis congruebat, unus atque idem Dei & hominum mediator, & mori ex uno, & resurgere posset ex alio*.

57 Porro quando Apostolus ait, unum esse mediatorem inter Deum & homines Jesum Christum, loquitur de mediatore excellenti, perfecto, supremo, & universali, vel ut vulgo dicitur, de mediatore Redemptionis, subjicit enim immediate post: *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*: unde possunt esse alii mediatores secundum quid, & Christo inferiores, inter Deum & homines, ut docet D. Thomas infra quæst. 26. art. 1. Sicut licet dicatur Matth. 22. *Unus est magister vester Christus*, alios tamen ipse constituit in Ecclesia magistros, & Doctores, ut dicit Apostolus ad Ephesios 4. Et licet solus Christus sit lux prima & principalis, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ut dicitur Joann. 1. nihilominus tamen ipse Christus Apostolos vocat lumen mundi Matth. 5. nimirum quia a Christo acceperunt, unde possent alios homines illuminare.

58 Male ergo hoc Apostoli testimonio Novatores inferunt, nullum alium præter Christum, posse pro hominibus apud Deum intercedere: his enim verbis Paulus non excludit plures mediatores intercessionis, sed dumtaxat Redemptionis, neque contradicit ei quod dixerat ad Galat. 2. Moysen fuisse mediatorem interventionis inter Deum & populum Israel. Quin etiam immediate ante verba relata, idem Apostolus verso 2. & sequentibus capitis illius secundi Epistolæ 1. ad Timotheum, manifeste docet debere fideles esse pro aliis mediatores intercessionis apud Deum, orando pro illis, idque bonum & Deo gratum esse, sic enim ait: *Obsecro igitur vos primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate; hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro*.

ARTICULUS IV.

An Christus potestatem regiam, non solum spiritualem, sed etiam temporalem habuerit?

CErtum & indubitatum est apud omnes, Christum habuisse potestatem spiritualem regiam & Monarchicam supra totam Ecclesiam, juxta illud Psalm. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus*. Unde solum difficultas & controversia est inter Theologos, an præter spiritualem illam potestatem, habuerit per se & directe jus regium, & dominium temporale in res omnes creatas, & super omnes Angelos & homines? Negant Franciscus Victoria, Bartholomæus Medina, & alii. Affirmant vero D. Thomas opuscul. 20. de regimine principum lib. 3. cap. 13. & sequentibus, Sanctus Antoninus, Turrecremata, Durandus, Navarrus, Hostiensis, Suarez, Vasquez, Delugo, & alii, cum quibus 59

Dico primo: Christum habuisse jus regium directum seu temporale, & potestatem in totum universum, excellenti quodam modo.

Probatur ex Scriptura: nam Apocal. 1. Christus vocatur *Princeps Regum terræ*. Et cap. 29. dicitur habere scriptum in femore suo, id est in humanitate, *Rex Regum, & Dominus Dominantium*. Et Matth. ultimo Christus dicebat: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*. Ubi ly *omnis* non debet coarctari, restringi aut limitari ad solam potestatem spiritualem, sed simpliciter & universaliter distribui, ut loquuntur Summulistæ, ita ut omnes (nulla excepta) potestates, Ecclesiasticam & politicam, complectatur. 60

Probatur secundo: Cum hujusmodi jus regium, ac excellens dominium temporale in totum universum, sit possibile, & aliunde gloriosum valde & honorificum, nec Redemptoris muneri dignitatique contrarium, nec saluti generis humani repugnans, non videtur Christo denegandum. 61

Confirmatur: In lege naturæ Melchisedech fuit Rex Salem, & Dei summus Sacerdos, teste Apostolo ad Hebræos 7. & in lege scripta Moyses a Philone disertissimo Judæorum, & sui sæculi altero Platone, lib. 3. de ejus vita, Rex, Legislator, Pontifex, & Propheta appellatur. Ut ergo veritas figuras adimpleat, & ad rationem Archetyporum perfecte pingatur tabella, debuit Christus Dominus Pontificia simul & Regia fulgere dignitate, & utramque jurisdictionem, spiritualem nempe, supernaturalem & divinam, in Ecclesiam universalem, & temporalem in omnes creaturas in se præhabere. Unde Augustinus in Psalm. 149. *Christus a Chrismate dictus est, id est ab unctione. Reges autem ungebantur & Sacerdotes. Ille vero unctus est & Rex & Sacerdos. Rex pugnavit pro nobis: Sacerdos obtulit se pro nobis*. Facundus item Hermianensis, *Christi solius esse*, dicit, *regnum cum Sacerdotio simul habere: quoniam etsi quidam Reges in ejus venturi figuram Sacerdotio functi sunt, tamen cum manifesta lux venit in mundum, umbras removens futurorum, nulli alteri dedit, quod sibi singulare servavit; sed in diversos dona sua distribuens, sic qua propria sunt Sacerdotii, Regibus interdixit*. 62

Potest etiam suaderi conclusio ex inconvenienti, quod sequitur ex adversa sententia, nempe Christum non potuisse ut hominem præcipere hominibus & Angelis, nisi ea quæ pertinent ad regimen spirituale, atque in aliis nos illi obedientiam jure negare potuisse, tamquam limites suos transgredienti, si plus præcepisset per possibile, vel impossibile. 63

Non debet ergo Christo ut homini denegari jus regium & dominativum in totum universum, creatum quidem, & a Dei dominio dependens, superioris tamen ordinis, & omnes superans Regum omnium, Principumque mundanorum dominationes & imperia, tribus maxime prærogativis. Primo origine, quia a Deo immediate descendit, oriturque ex unione hypostatica: jurisdictio vero Regum terræ, aut successione, aut electione, aut donatione, aut vi armorum habetur, unde ab aliquo humano titulo duxit originem. Secundo amplitudine & universalitate: nam Principum terræ dominatio limitata est, dominium vero Christi illimitatum, nullisque circumscriptum cancellis, in Angelos, homines, & omnia creata mirabiliter extensum. Tertio stabilitate, firmitate, & duratione: cetera enim regna dominorum temporalium, ex aliorum quandoque ruinis erecta, detruncantur, hostilibus incursibus expugnantur, opprimuntur, ac tandem mutilata paulatim pereunt, aut mutantur, ut produnt historiæ de florentissimis imperiis Chaldæorum, Persarum, Medorum & Romanorum. Regnum autem Christi æternum est, & quo magis opprimitur, magis extenditur; quo acrius quatitur, eo firmius roboratur; potestas ejus potestas æterna quæ non corrumpetur, & regni ejus non erit finis; & quo magis nova producuntur entia,

tia, & homines numero crescunt, eo magis amplificatur & dilatatur.

64 Dico secundo. Licet Christus habuerit jus regium directum seu temporale, & potestatem in totum universum, ab illius tamen exercitio abstinuit, neque ullum penitus temporale regnum administravit: quia non decuit omnino ut potestatem pure civilem exerceret, cum illa, comparatione spiritualis & divinæ, vilis sit & quemadmodum non decet ut Rex exerceat minora officia, ad quæ tamen exercenda habet potestatem, ita cum Christus propter fines majores venisset, & omnium maximos, ut sanctificator, ut glorificator, ut Redemptor, &c. non decebat ut per se exerceret potestatem pure civilem & politicam. Deinde, exercitium regiæ potestatis non bene conveniebat exemplis patientiæ, paupertatis, humilitatis, & obedientiæ usque ad mortem Crucis, quæ Christus in hoc mundo debebant exhibere: unde ajebat ipse Matth. 20. *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis*. Habuit ergo Christus potestatem solum generalem, & divinæ similem, non præjudicantem particulari potestati Regum temporalium, nec usui hujus potestatis circa suum regnum: nam sicut influxus caussæ superioris, non impedit influxum particularis caussæ, sed magis juvat: ita nec Christi potestas altioris & universalioris ordinis, Regum temporalium jurisdictionem destruit, sed magis stabilit ac firmat, & florentiorem, diuturniorem, & potentiorem efficit: non enim Christus eripit mortalia, qui regna dat cælestia: Unde apud Augustinum Tractat. 115. in Joann. clamat ad omnes Reges terræ: *Nolite timere, non impedit dominationem vestram*.

56 Ex hoc facile conciliari possunt Scripturæ loca, specie tenus pugnantia, quorum aliqua tribuunt Christo regiam potestatem & dominium omnium rerum, asseruntque ipsum fuisse Dominum universorum, Regem regum & Dominum dominantium: alia affirmant, ipsum non regnasse in hoc mundo, neque venisse dominari & ministrari, sed ministrare, Joann. 18. & Lucæ 22. Christus enim habuit regiam potestatem, & dominium rerum omnium in actu primo, licet non regnaverit temporaliter, neque usum talis dominii habuerit in actu secundo. Ex quo soluta manent omnia argumenta quæ contra præcedentem conclusionem fieri solent.

65 Dices, Si Christus haberet jus regium directum seu temporale in totum universum, sequeretur Summum Pontificem, qui Christi potestati successit, esse regem temporalium omnium mundi regnorum.

Sed negatur sequela, quia Christus non dedit Summo Pontifici omnem potestatem quam habebat, nec spiritualem quidem, cum Summus Pontifex non possit instituere sacramenta, dare gratiam extra sacramenta, remittere peccata absque sacramentali confessione & absolutione, & alia nonnulla Christi singulariter propria.

67 Ex dictis colligitur, Christum non solum fuisse Regem, sed etiam legislatorem, cum de ratione dignitatis regiæ sit potestas condendi leges: unde Isaiæ 33. Christus legislator simul & Rex appellatur: *Dominus legifer noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit nos*. Porro sicut regia dignitas Christo convenit cum singulari excellentia, nulli alteri concessa, ita & potestas legislativa. Primo, quia fuit divina quodammodo, ratione suppositi divini, unde jus ab eo conditum, vocatur divinum simpliciter. Secundo propter excellentiam legum & præceptorum, quæ triplices generis sunt: quædam moralia de quibus Matthei 5. 6. & 7. Alia sacramentalia de quibus Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Et cap. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c.* Alia præcepta fidei, Joann. 14. *Creditis in Deum, & in me creditis*. Marc. ult. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*. Tertio, quia per talem potestatem Christus potuit abrogare legem veterem. Quarto, quia fuit amplissima in universum mundum: *Euntes ergo docete omnes gentes, &c. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*. Quinto, quia potuit hanc potestatem Vicario suo impertiri, licet non æqualem communicaverit.

Demum cum hac auctoritate legislativa annexa est potestas judicaria, quam Christus non solum exercet cum singulis hominibus ex hac vita decedentibus, sed etiam cum omnibus in unum extremo judicii die congregatis juxta illud Joann. 5. *Potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est*. Ejusdem quippe est leges condere; & de legibus judicare quo pacto a subditis serventur.

DISPUTATIO XXIII.

De Adoptione Christi.

Ad quæstionem 23. Divi Thomæ.

POstquam D. Thomas tribus præcedentibus quæstionibus egit de his quæ conveniunt Christo, per comparationem ipsius ad Patrem, disserit de his quæ Christo conveniunt, per comparationem Patris ad ipsum, quæ sunt præcipue duo, nimirum adoptio, & prædestinatio, de quibus hic agendum est: de adoptione quidem in hac disputatione, de prædestinatione vero in sequenti.

ARTICULUS I.

An Christus in quantum homo sit filius adoptivus Dei?

§. I.

Referuntur sententiæ, & præmittuntur aliqua ad resolutionem quæstionis necessaria.

CErtum & indubitatum est apud omnes Catholicos, Christum ut Deum, seu ut subsistentem in natura divina, filium adoptivum Dei non esse, cum fides Catholica doceat ipsum ut sic esse filium naturalem Patris, ipsi consubstantialem & coæternum, subindeque incapacem filiationis adoptivæ, quæ extraneitatem in persona adoptanda præexigit, hoc est negationem filiationis naturalis, jurisque ad hæreditatem ipsi convenientis ex vi suæ generationis. Unde solum difficultas est, an Christo quatenus homini competat filiatio adoptiva? Quod in triplici sensu intelligi potest: Primo ponendo illum purum hominem, non Deum, quæ fuit hæresis Photini. Secundo, ponendo in illo duo supposita, quod fuit error Nestorii. Tertio ponendo in illo solum unam personam increatam & divinam, cum duplici natura humana & divina, & asserendo ipsum secundum humanitatem, vel in quantum hominem, esse Filium Dei adoptivum. In primo sensu nullus, excepto Photino, filiationem adoptivam in Christo admisit. In secundo eam in Christo posuerunt, ut infra ostendemus, Elipandus Archiepiscopus Toletanus, & Felix Urgelitanus Episcopus, qui in Concilio Francofordiensi, auctoritate Adriani Pontificis, ex petitione Caroli Magni congregato, damnati sunt. In tertio vero sensu, quidam ex Catholicis filiationem adoptivam in Christo admittunt: nimirum Durandus, Bassolis, & Scotus, licet iste oppositum judicet probabile. Illum sequuntur aliqui ex ejus Discipulis, quos refert & sequitur Franciscus de Castillo disput. 37. quæst. 1. part. 3. Alii autem Theologi, tam domestici, quam extranei, in nullo sensu filiationem adoptivam in Christo admittunt; immo plures ex illis oppositam sententiam, post Concilium Francofordiense, hæreticam esse existimant, & tres illos sensus a Concilio damnatos esse contendunt. Antequam concludamus, tria breviter hic præmittenda sunt. 1

Primum est, neminem posse sine ingenti temeritate, prædicti Concilii auctoritatem rejicere, licet enim quantum ad aliquid reprobatum sit, nempe quantum ad id in quo ex errore damnatur septima Synodus, tamen a Sede Apostolica confirmatum est quantum ad alia, præsertim quantum ad dogma in que definit, Christum non esse filium Dei adoptivum, & Epistola Adriani ad Episcopos Hispaniæ, tamquam authentica approbata, & inter decretales inserta est. 2

Secundum est, quod Concilium hoc astutia hæreticorum per multa tempora latuit, postea diligentia Surii repertum fuit, & tertio tomo Conciliorum insertum: unde nec Durandus, nec Scotus, nec alii, qui ante illius Concilii inventionem, filiationem adoptivam in Christo docuerunt, censendi sunt in hæresim incidisse, quamvis his temporibus filiationem adoptivam in Christo, etiam in tertio sensu, admittere tutum in fide non videatur, ut constabit ex dicendis §. sequenti. 3

Tertium est, Felicem & Elipandum veros Nestorianos fuisse (quidquid in contrarium dicat Vasquez) & in Christo multiplicasse personas, ac in sensu Nestoriano adoptionem in Christo admisisse. Patet id tum ex Epistola Concilii Francofordiensis, editionis Colonienfis pag. 153. columna 2. versus medium ubi Patres Concilii alloquentes Felicem & Elipandum, sic ajunt: *Nonne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab universa sancta Ecclesia refutata etiam & damnata est?* Tum ex libro Sacrosyllabo, pag. 147. columna 1. ubi sic habetur: *Non duo filii, ut (sicut illi erando existimant) adoptivus sit filius hominis; & sine adoptione filius Dei*. Ubi clare sensus Nestorii in Felice & Elipando damnatur. 4